

воспитания экологически грамотной личности, способной к экологической деятельности и ответственной за последствия своих действий в окружающей среде.

Ключевые слова: *информационное общество, информационно-коммуникационные технологии, ноосферный тип мышления, экологическая компетентность, стабильное развитие, экологическое воспитание, внешкольные учебные заведения.*

SUMMARY

T. Usatyh. Use of information and communication technologies in children ecological competencies development at the extra-school institutions.

The possible ways of information and communication technologies introduction into the activities of extra-school institutions aiming at the optimization of ecological competency development are considered; the effectiveness of ICT application in the work of societies, creative communities, extra-school institutions targeting at ecologically competent person upbringing who is ready to take the responsibility for their environment activities is proved in the article.

Key words: *information-oriented society, information and communication technologies, noospheric mind-set, ecological competence, stable development, ecological education, out-of-school educational institutions.*

УДК 378.22:615.851

О. А. Федій

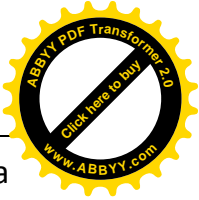
Полтавський національний педагогічний
університет імені В. Г. Короленка

ФУНКЦІОНАЛЬНО-ПРОЦЕСУАЛЬНІ ЗАСАДИ ЕСТЕТОТЕРАПЕВТИЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ СУЧАСНОГО ПЕДАГОГА

У статті розкрито окремі методологічні питання естетотерапевтичної компетентності сучасного педагога. З'ясовано основні педагогічні функції естетотерапії в навчально-виховному процесі та принципи естетотерапевтичного впливу на особистість вчителя. Представлена їх загальна класифікація.

Ключові слова: *естетотерапевтична компетентність педагога, функції естетотерапії у педагогічному процесі, принципи естетотерапевтичного впливу на особистість педагога.*

Постановка проблеми. Концепція особистісно орієнтованого освітнього простору, в якому плідно розкриваються індивідуально-творчі можливості усіх його учасників, потребує сучасного наукового пошуку дієвих чинників створення такого гуманістичного педагогічного середовища. Одним з ефективних чинників може стати естетотерапевтична компетентність майбутнього педагога, що будується на засадах філософії, етики, естетики, психології, психотерапії та власне гуманної педагогіки. Естетичному контексту психолого-педагогічної підготовки педагога належить визначна роль: нині естетичне набуває особливого функціонального значення в життєдіяльності людини, через свою унікальну саногенну функцію воно дає змогу відновлення єдиної картини світу, чим повертає до стану психологічної стійкості. Тому проблема естетотерапевтичної компетентності педагога, зокрема її функціонально-процесуальні засади, потребують науково-практичного вирішення.

Аналіз актуальних досліджень. Традиційна гуманістична педагогіка завжди порушувала питання особливих вимог до особистості вчителя, педагога, що організовує та реалізує основні положення особистісно орієнтованої гуманістичної концепції (П. Блонський, Ф. Дістервег, Я. Коменський, А. Макаренко, А. Маслоу, М. Монтессорі, В. Сорока-Росинський, В. Сухомлинський, К. Ушинський, С. Шацький, Р. Штайнер тощо). Ця думка активно розвивається й сучасними російськими та українськими вченими (Ш. Амонашвілі, Г. Балл, І. Бех, А. Бойко, О. Бондаревська, В. Загвязинський, І. Зязюн, А. Капська, В. Лозова, Л. Маленкова, Г. Троцько, Л. Хомич, Н. Щуркова тощо). Вихідним положенням абсолютної більшості наукових досліджень із питань гуманізації виховного процесу є теза про те, що реалізувати ідею створення комфортного естетизованого середовища педагогічного процесу у формі відкритої комунікативної чи діалогової системи здатна лише високопрофесійна педагогічно освічена особистість, яка проголошує у власному житті ідеї Добра, Любові та Віри в духовну й високоморальну сутність людини.

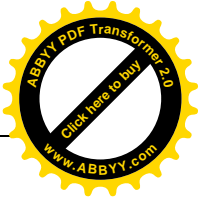
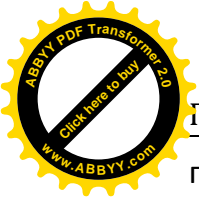
Мета статті – вивчити окремі методологічні засади естетотерапевтичної компетентності педагога: представлення провідних функцій естетотерапії у педагогічному процесі та дослідження принципів впливу естетотерапії на особистість педагога – основного ініціатора та організатора педагогічної взаємодії.

Виклад основного матеріалу. На основі здійсненого аналізу історико-педагогічного досвіду пошуків та виявлення естетотерапевтичного складника процесу формування людської особистості та вивчення естетотерапії у світлі сучасних споріднених сфер наукового знання й розгляду основних закономірностей та принципів проектувальної педагогічної діяльності нами виділені *функції* естетотерапії в педагогічному процесі, котрі ми досліджуємо в якості важливих потенційних можливостей естетотерапії у процесі самоствердження та саморозвитку сучасної особистості. Функції естетотерапії окреслюють основне коло найголовніших напрямів розвитку естетотерапевтичної ідеї в сучасному психолого-педагогічному процесі формування особистості. До функцій естетотерапії у професійній діяльності педагога нами віднесено:

1. Катарсисну функцію (можливість естетотерапії «знямати» негативні відчуття та очищувати емоційно-чуттєву сферу людини від деструктивних переживань).

2. Саногенну функцію навчання людини позитивного, конструктивного мислення, звернення до внутрішніх резервів побудови самооздоровчої поведінки людини.

3. Гармонізуючу функцію, що забезпечуватиме оптимальний взаємозв'язок людини з навколишнім мікро- та макросередовищем у діаді «людина-Всесвіт» у площині природного та соціального оточення людини, та, як окремі, найважливіші варіанти цього взаємозв'язку – гармонізації стосунків між

педагогом та вихованцем, дитиною та її батьками.

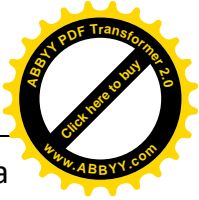
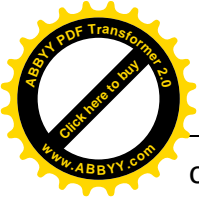
4. Творчо-стимулюючу функцію розвитку креативного потенціалу всіх учасників педагогічного процесу (як головну мету індивідуального розвитку особистості, розкриття через творчий вияв її неповторності та унікальності, та необхідний елемент «самості», «саморозгортання» людини у її життєвому просторі).

5. Активізуючо-пізнавальну функцію, що спрямована на вияв природної потреби людини до пошуку та відкриття «таємниць» життя, важливий та неодмінний атрибут людини мислячої, людини, що розвивається та формується на засадах активної жаги до пізнання та формування власного світогляду (функція, що забезпечує реалізацію найголовніших дидактичних завдань навчально-пізнавальної діяльності учасників педагогічного процесу).

6. Функцію накопичення позитивного індивідуального досвіду у процесі соціалізації особистості, яка реалізується у двох напрямках: як досвід самотерапії і самоорганізації та як досвід одержаних позитивних соціальних контактів з оточуючими (батьками, учнями, колегами, вчителями тощо).

7. Функцію духовного збагачення та зростання особистості, як основну змістову ідею естетотерапевтичного впливу на духовне ядро особистості, її людські сутнісні сили, що пов'язані з найголовнішою життєвою атрибуцією – формуванням духовно-моральних основ індивідуальності людини, її самоорієнтацією у життєвому просторі за принципом вибору головного морально-етичного, духовного вектору розвитку, що окреслюється категоріями одвічних людських цінностей: Життя, Добро, Любов, Світло тощо [5, 160–165].

Зазначимо, що, на відміну від класичного розуміння функцій терапевта в психотерапії (зокрема арт-терапії), функції педагога у психолого-педагогічному просторі гуманістичної «людиноцентристської» педагогіки мають свою специфічну ознаку: вчитель, вихователь стає активним співучасником та суб'єктом взаємодії, він, разом з учнем, є розбудовником власної особистості на засадах духовності, відкритості стосунків та оптимістичного світосприйняття. У спеціально розроблених психолого-педагогічних технологіях із використанням таких провідних засобів естетотерапії, як казка, гра, природа, спілкування, мистецтво тощо, актуалізується потужне естетотерапевтичне поле зазначених засобів: під його терапевтичну, гармонізуючу дію потрапляють емоційно-чуттєва, інтелектуальна та духовно-особистісна сфери як дитини, так й дорослого. Відтак, комфортний, самодостатній емоційно-чуттєвий стан самого педагога – організатора та співучасника психолого-педагогічного естетотерапевтичного дійства стає обов'язковою умовою успішності цього процесу. Тому важливим моментом у розробці теоретико-методичних засад підготовки педагога до використання ним засобів естетотерапії у професійній діяльності є виділення,

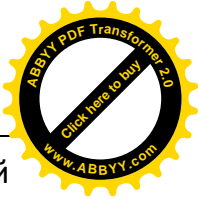
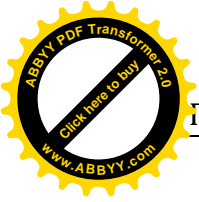

обґрунтування та вивчення *принципів* естетотерапевтичного впливу на особистість педагога. У нашому дослідженні принципи розглядаються як орієнтири, що мають гуманістичну спрямованість, визначають стратегію естетотерапевтичного впливу та спонукають до педагогічної взаємодії.

Принципи естетотерапевтичного впливу на особистість педагога виводяться із загальнопедагогічних і андрагогічних принципів, що базуються на даних психолого-педагогічних, мистецьких і психокорекційних наук. Охарактеризуємо базові загальнопедагогічні естетотерапевтичні принципи:

Принцип особистісної орієнтації означає, що загальні закони психічного розвитку людини проявляються в кожній індивідуальності своєрідно й неповторно. У процесі підготовки педагогів до естетотерапевтичної професійної діяльності в них культивуються почуття самовартості, впевненості в собі, визначається їх право на індивідуально-творчий розвиток і реалізацію своїх здібностей, їм надається право почуватися індивідуальністю, виробляється оптимістична стратегія розвитку особистості, спрямовуються зусилля на розвиток світогляду, самосвідомості, культури потреб, емоційної сприйнятливості, довільної поведінки, базових якостей особистості [2, 713]. Принцип особистісної орієнтації набуває особливого статусу в контексті естетотерапевтичної компетентності педагога через передбачену естетотерапевтичною концепцією достатню кількість різноманітних засобів естетотерапевтичного впливу на особистість: природа, спілкування, мистецтво, наука. За таких умов кожен педагог, незалежно від своєї базової фахової підготовки, для побудови своєї індивідуально-професійної стратегії й тактики здатний обрати такий засіб, що найбільш відповідає як його професійному, так і індивідуально-особистісному рівню самореалізації.

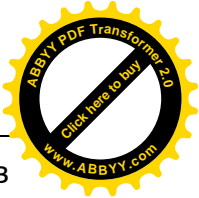
Цей принцип естетотерапевтичного впливу на особистість за змістом найбільш близький педагогічному *принципу гуманізації* виховного процесу в особистісно орієнтованому підході, що передбачає опору на особистісні якості педагога та вихованця: спрямованість, ціннісні орієнтації, особистісні смисли, життєві плани, сформовану установку, домінуючі мотиви діяльності та поведінки тощо. Педагог має усвідомлювати, що найвищою цінністю та «першометою» всієї його професійної діяльності з навчання й виховання підростаючого покоління в досить складних і жорстких умовах соціально-економічного сьогодення є життя дитини. Під час реалізації основних завдань особистісно орієнтованої педагогічної парадигми з використанням засобів естетотерапії педагог має враховувати вікові та індивідуальні особливості й можливості дитини, не форсувати її розвиток, вправляти в самостійності, задовольняти її фундаментальні потреби (у її розумінні, визнанні, прийнятті, справедливому ставленні до неї тощо); розробляти оптимістичну гіпотезу її розвитку в майбутньому; стимулювати розвиток свідомого ставлення до своєї поведінки, діяльності, життєвих виборів [2, 713].

Принцип педагогічного оптимізму вважається одним з основних у сучасній гуманістичній педагогічній науці. Його філософська основа – це відоме положення про «суперечливість» людської природи. У будь-якій людині є позитивна, здорова складова особистості, розвиток якої багато в чому визначатиметься мірою прийняття її іншими значущими для неї людьми. З позиції гуманістичного підходу даний принцип естетотерапевтичного впливу на особистість педагога доцільно розглядати через категорії: прийняття, позитивне прогнозування, віра в позитивне начало тощо. Опора на позитивне в особистості – постулат психотерапевтичних та естетотерапевтичних відносин, що залишають за людиною право на власний темп позитивних змін.

Принцип опори на позитивне в особистості здобув свого науково-практичного становлення в педагогічній спадщині А. Макаренка. Педагогічна «терапія завтрашньою радістю» стає ключовим поняттям у його системі перспективних ліній, яка «формує в дітей соціальний оптимізм» [3]. Принцип педагогічного оптимізму тісно пов'язаний з принципом гуманістичного виховання й передбачає свідоме визнання педагогом права кожної дитини, незалежно від її особливостей та обмежених можливостей життєдіяльності, бути включеною в навчально-виховний процес. Він обумовлений урахуванням науково-практичного знання про компенсаторні можливості людської природи. Особливого значення набувають сучасні філософсько-естетичні дослідження естетичної системи Всесвіту (М. Каган, М. Кіященко тощо), що доповнюється численними даними нейроестетики (І. Ренчлер, П. Херцбергер та ін.), валеології (Ю. Андреев, Б. Болотов, І. Брехман, В. Горашук, В. Калбанов, А. Ключев, А. Щедрина тощо), нейропедагогіки (А. Потапов), педагогічної генетики (В. Ефроїмсон), екзоестетики (В. Куценко) про цілющі можливості естетичного чинника в розвитку людини.

Принцип урахування індивідуальних особливостей особистості педагога. Як відомо, в розвитку та становленні виявляється загальне та індивідуальне. Загальне властиве всім людям певного віку, особливе відрізняє окрему людину. Особливе частіше називають індивідуальним, а особистість із яскраво вираженим особливим – індивідуальністю, що стає предметом особливого інтересу сучасної професійної педагогіки, яка вивчає шляхи підвищення ефективності педагогічного процесу в цілому. Індивідуальність характеризується сукупністю певних рис особистості. У підсумку – кожна людина, дитина та дорослий, – єдина та неповторна у власній індивідуальності. Необхідно зазначити, що індивідуальні особливості для естетотерапевтичної діяльності більш значущі, ніж вікові межі або професійний напрям підготовки педагога. Останні два показники, як свідчать дані нашого експериментального дослідження, не є значущими для успішності опанування естетотерапевтичних методик організації педагогічного простору.

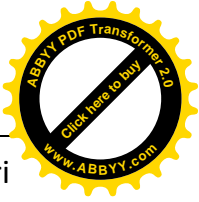
Принцип особистісно-діяльнісного підходу у процесі опанування основ естетотерапевтичної діяльності орієнтований на засвоєння знань та способи їх засвоєння, на розвиток пізнавальних сил та творчого потенціалу педагога. Цей принцип передбачає узгодження педагогічного керівництва діяльністю з розвитком ініціативи та самостійністю як педагогів, так й вихованців; варіативність діяльності, відповідність її змісту потребам, інтересам та можливостям особистості. При цьому перевага надається самому процесу діяльності, що розвиває особистість педагога та дитини, оскільки характер діяльності, її цілі, орієнтація, соціально-культурний зміст, способи здійснення врешті-решт і формують саму особистість.

В естетотерапії пріоритет мають різноманітні види творчої діяльності: спілкування, науково-пізнавальна діяльність, самопізнання тощо. Провідну роль залишають за собою художньо-мистецькі види діяльності: танок, музикування, співи, малювання, конструювання, ліплення, споглядання тощо. Цю діяльність педагог-естетотерапевт розділяє з вихованцем через зацікавлене спостереження, вербальну взаємодію та власну участь у творчому процесі в певних ситуаціях. При цьому дитина стає суб'єктом діяльності, що принципово важливо для її вільного творчого розвитку. У такий спосіб педагог учиться сприяти формуванню здатності дитини усвідомлювати власне «Я» у зв'язку з іншими людьми та світом у його різноманітті, усвідомлювати власні дії, передбачати їхні наслідки.

Принцип співтворчості має особливий статус в естетотерапевтичній концепції організації та функціонування педагогічного простору. Творча діяльність особистості як найголовніша мета всього педагогічного процесу формування повноцінної особистості може бути актуалізованою лише за умови включення в неї обох учасників процесу: педагога та дитини – на засадах суб'єкт-суб'єктної взаємодії. Феномен творчості в людській діяльності визнається як досить складний та суперечливий щодо вивчення його механізмів та умов виникнення. Проте думка про обов'язковість актуалізації творчого потенціалу педагога як необхідної та достатньої умови формування та розвитку творчих здібностей вихованців завжди мала свою підтримку серед видатних педагогів-гуманістів (А. Макаренко, В. Сорока-Росинський, В. Сухомлинський тощо).

До найважливіших чинників, що активізують творчий потенціал людини, відносять: життєвий досвід особистості; час, який необхідний для «народження» самої творчої ідеї; певний стан людини (що досить часто використовується в арт-терапевтичних технологіях); наявність інтенсивних емоційних переживань (любов, образа, гнів тощо); соціально-культурне середовище [4].

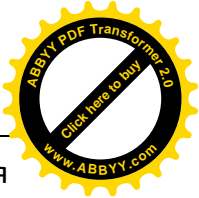
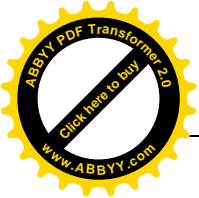
Принцип координації зусиль усіх учасників педагогічного (естетотерапевтичного) процесу. Цілісність особистості як соціально-психологічного феномена диктує педагогам необхідність координації

зусиль у досягненні поставлених цілей, яка окреслюється принципом єдності виховних впливів сім'ї, освітніх закладів, колективу й суспільних установ. Людина не може розвиватися поза соціальним середовищем. Її розвиток багато в чому визначається взаємодією з батьками, вчителями, друзями. Успіх корекційної естетотерапевтичної роботи можливий лише за умови тісної співпраці між сім'єю, навчальним закладом та суспільними установами. Як відомо, система взаємин особистості з близькими для неї людьми, особливості їх міжособистісної взаємодії та спілкування, форми сумісної діяльності, способи її здійснення становлять важливий компонент соціальної значущості розвитку людини. Згідно з низкою вітчизняних та зарубіжних досліджень, проблеми особистості (як учителя, так і учня) знаходяться в безпосередньому взаємозв'язку з особливостями сімейного середовища (проблеми прихильності, взаємозалежності тощо).

Принцип орієнтації на духовно-ціннісні відносини. Розвиток особистісних цінностей як соціально, так і індивідуально значущих ідей, образів, змістових понять життєвого сенсу безумовно вважається однією із базових основ виховання засобами естетотерапії. Найбільш близьким до означеного принципу в гуманістичній особистісно орієнтованій парадигмі є принцип культуродоцільності (культуровідповідності) виховання. Ядром формування цілісної гармонізованої особистості педагога є її духовно-емоційна природа. Традиційний християнський український світогляд, що формувався впродовж двохтисячолітнього періоду, визначає духовну сутність людини, як цінність людського роду взагалі, як те, що розкриває основний зміст-ідею існування людини в земному житті. Тому звернення до глибинних духовних цінностей, що визначаються розумінням понять «добро – зло», «честь», «гідність», «правда», «душа», «любов» тощо, є обов'язковою умовою для включення особистості в активний процес естетотерапевтичного дійства.

Принцип емоційності. Стосовно естетотерапевтичної психолого-педагогічної діяльності це не лише принцип, але й основна передумова успішності терапевтичного процесу. Відомо, що творча діяльність нерозривно пов'язана з емоційною сферою людини. Фахівці підкреслюють особливу лікувальну силу емоційних переживань та гуманних стосунків в системах «дорослий – дорослий», «дорослий – дитина», «дитина – дитина» тощо. Численними дослідженнями доведено, що взаємодія, яка супроводжується негативними емоційними реакціями або станами, створює потенціал негативного ставлення, ворожнечі, антипатії. Навпаки, взаємодія, що будується на фоні позитивних емоцій, створює між людьми позитивні зв'язки. Без людських емоцій, як стверджували ще давні філософи, немає й не може бути людського шукання істини. Тільки загострюючи почуття та спираючись на них, вихователі досягають правильного та швидкого сприймання необхідних норм і правил.

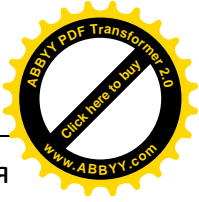
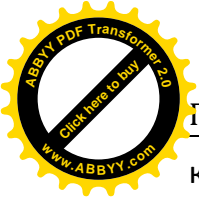

Серед принципів, що їх розробляє сучасна психолого-педагогічна теорія навчання дорослих – андрагогіка, для естетотерапевтичної теорії найбільш значущими є: акмеологічний, принцип рефлексії та принцип елективності.

Акмеологічний принцип естетотерапевтичного впливу на особистість педагога полягає в тому, що «виховний процес орієнтований на найвищі морально-духовні досягнення людини; створюються умови для оптимальної самореалізації особистості педагога та вихованця, розвитку їх індивідуальних можливостей і здібностей» [2, 713]. Ефект естетотерапевтичного впливу за цим принципом конкретизується у відповідних результатах – міцно й органічно засвоєних загальнолюдських цінностях. Стратегія подальшого професійного та особистісного життя передбачає постійний рух до здійснення все нових соціально значущих задумів, уміння мобілізуватися на подолання труднощів, прогнозування наслідків своїх учинків; здатність до свідомого прийняття рішень. Принципи креативної акмеології як самостійної наукової сфери знання базуються на досягненнях традиційної педагогічної психології: 1) принцип творчої індивідуалізації, 2) принцип екологічного розвитку творчого потенціалу особистості, 3) принцип гуманістичного підходу в освіті [1].

Принцип рефлексії важливий в естетотерапевтичному впливі на особистість педагога у зв'язку не тільки з усвідомленням естетично-гармонізуючої та творчо-спонукальної дії естетотерапії, але і з самооцінкою педагогом своєї особистісної та професійної діяльності і необхідністю самоуправління цими процесами. Цей принцип висувують як самостійний аспект дослідження багато дослідників (В. Андреев, Н. Вишнякова, С. Зміїв, Н. Ключева та інші). Здатність рефлексувати відноситься до однієї з найважливіших особливостей педагога. Рефлексію трактують як відображення і розуміння людиною своєї сутності, прояв психічної функції творчого мислення, що дане людині природою (Н. Вишнякова), та як засіб життєдіяльності, що розвивається самою людиною, у тому числі й у площині її професійної діяльності (Б. Вульф, В. Харкін). Рефлексія виявляється в здатності людини пізнати себе, свою діяльність, свої психічні процеси і стани так само, як пізнаються нею зовнішні предмети і явища. Рефлексивна функція виникає і реалізується в комунікативній і співтворчій діяльності при активізації засобів естетотерапевтичного впливу.

Принцип елективності впливу естетотерапії означає надання педагогу певної свободи вибору, цілей, змісту, форм, методів, джерел, засобів, термінів, часу, місця реалізації основних завдань естетотерапевтичного впливу. Мається на увазі висока вірогідність факту актуалізації індивідуально-творчого потенціалу педагога через різноманітність естетотерапевтичних засобів впливу на нього, а також форм і методів організації самого естетотерапевтичного процесу в рамках психолого-педагогічної діяльності. Лише максимальне врахування реальних умов,

конкретних засобів та власних інтересів і можливостей педагога (реалізація принципу елективності) визначатиме ефективність впливу окремих засобів естетотерапії на особистість педагога та спонукатиме його до естетотерапевтичної діяльності. Практичне естетотерапевтичне поле діяльній реалізації особистості, через тісний зв'язок естетичної науки та практики з художньо-мистецькими видами діяльності, має широку палітру художніх видів діяльності, і яких особистість педагога та дитини здатна якнайзручніше та найповніше виразити своє внутрішнє «Я» (музикування, малювання, танок, віршування тощо).

Підкреслимо чітку узгодженість, взаємозв'язок, взаємозалежність та взаємодію розглянутих принципів естетотерапевтичного впливу на особистість педагога в реальному психолого-педагогічному процесі.

Висновки. З'ясовані під час дослідження процесуально-функціональні засади естетотерапевтичної компетентності педагога (функції естетотерапії та принципи естетотерапевтичного впливу на особистість педагога) створюють необхідне підґрунтя щодо визначення концептуальних засад естетотерапевтичної освіти педагогів, зокрема виділення та структурування її змістової частини і побудови загальної концептуальної моделі підготовки педагогів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності.

ЛІТЕРАТУРА

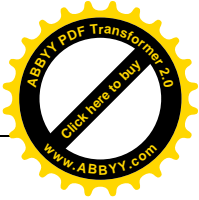
1. Вишнякова Н. Ф. Психологические основы развития креативности в профессиональной акмеологии : дисс. ... доктора психол. наук : 19.00.03 / Вишнякова Наталья Федоровна. – М., 1996. – 394 с.
2. Енциклопедія освіти / гол. ред. В. Г. Кремень. – К. : Юрінком Інтер, 2008. – 1040 с. – (Акад. пед. наук України).
3. Макаренко А. С. Педагогическая поэма / А. С. Макаренко ; [сост., вступ. ст., примеч., коммент. С. Невская]. – М. : ИТРК, 2003. – 736 с.
4. Николаева Е. И. Психология детского творчества / Е. И. Николаева. – СПб. : Речь, 2006. – 220 с.
5. Федій О. А. Теорія і практика підготовки педагогів до використання засобів естетотерапії у професійній діяльності : дис. ... доктора педагогічних наук : 13.00.04 / Федій О. А. – К., 2010. – 500 с.

РЕЗЮМЕ

О. А. Федій. Функціонально-процесуальні основи естетотерапевтичної компетентності сучасного педагога.

В статті раскрыто окремі методологічні питання естетотерапевтичної компетентності сучасного педагога. Визначено основні педагогічні функції естетотерапії в навчально-виховному процесі і принципи естетотерапевтичного впливу на особистість учителя. Представлено їх загальну класифікацію.

Ключевые слова: естетотерапевтична компетентність педагога, функції естетотерапії в педагогічному процесі, принципи естетотерапевтичного впливу на особистість педагога.

SUMMARY

O. Fediy. Functional and procedural background of aesthetotherapeutic competence of the nowadays educator.

The article considers separate methodological aspects of the aesthetotherapeutic competence of the nowadays teacher. The main pedagogical functions of aesthetotherapy in the educational and teaching processes are defined. The main principles of teachers' aesthetotherapeutic influence on are outlined. The general characteristic of these principles is provided.

Key words: aesthetotherapeutic competence of the teacher, aesthetotherapeutic function in the educational process, the main principles of aesthetotherapeutic influence on the educators' personality.

УДК 51:371.214.112:[373.1+378.1]

З. Б. Чухрай

Сумський державний педагогічний
університет ім. А. С. Макаренка

АДАПТАЦІЯ КОНСУЛЬТУЮЧО-НАВЧАЮЧОЇ ПРОГРАМИ ДО ПРОЦЕСУ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ СЕРЕДНЬОЇ ТА ВИЩОЇ ОСВІТИ

У статті запропоновані практичні рекомендації викладачам (вчителям) з адаптації розробленої автором консультуючо-навчальної комп'ютерної програми, спрямованої на розвиток у студентів (учнів) здатності здійснювати самостійну дослідницьку діяльність, що дозволить ефективно використовувати її в процесі вивчення довільних дисциплін.

***Ключові слова:** інформатизація освіти, новітні інформаційні комп'ютерні технології (ІКТ), дослідницькі здібності, консультуючо-навчальна програма.*

Постановка проблеми. Необхідною умовою ефективності процесу навчання і високої якості його результатів є діагностика рівня знань. Така діяльність невід'ємно пов'язана з коригувальною – особливим видом навчальної діяльності, який складається з виявлення труднощів у засвоєнні навчального матеріалу, прогалин у знаннях, причин цих недоліків, а також усунення їх за допомогою спеціально організованої навчальної діяльності з використанням спеціальних засобів навчання, зокрема комп'ютерів.

Аналіз актуальних досліджень. Над розробкою нових комп'ютерно-орієнтованих систем навчання, вдосконаленням існуючого програмного забезпечення, що дозволяють максимально наблизити навчання і виховання кожної особи до її сутності, здібностей та особливостей працює велика кількість дослідників, серед яких М. І. Жалдак, В. І. Ключко, Т. Г. Крамаренко, Н. В. Морзе, С. А. Раков, С. О. Семеріков, О. І. Скафа, Є. М. Смирнова-Трибульська, Ю. В. Триус та ін.

Орієнтуючись на розвиток дослідницьких здібностей (нешаблонність, критичність, прогностичність, багатоплановість, самостійність мислення, здатність до самоорганізації [1]) студентів коледжів (учнів загальноосвітніх шкіл), крім широко розповсюджених програмних засобів, ми пропонуємо ще один,